

OPAT – ambulantní parenterální antimikrobiální terapie

Marek Štefan, Pavel Dlouhý

Doporučený postup Společnosti infekčního lékařství ČLS JEP (17. 5. 2023)

Ambulantní parenterální antimikrobiální terapie (Outpatient Parenteral Antimicrobial Therapy, dále OPAT) je moderní způsob protinfekční léčby, který snižuje potřebu hospitalizací, zvyšuje komfort pacienta a snižuje náklady, a to při zachování vysoké účinnosti a bezpečnosti. OPAT se používá

- u pacientů, kteří byli hospitalizováni a po stabilizaci stavu mohou být dále léčeni ambulantně,
- u pacientů, jejichž zdravotní stav umožňuje ambulantní léčbu od počátku.

OPAT je možné podávat za pravidelných (obvykle denních) návštěv v infuzním místě ve zdravotnickém zařízení. Další možností je aplikace antibiotika v domácím prostředí pacienta.

Indikací k OPAT jsou tyto situace:

- neexistuje perorální forma indikovaného antibiotika
- perorální forma antibiotika má horší biologickou dostupnost, nevýhodné PK/PD parametry, interakci s jinými perorálními léčivými
- perorální podání by bylo méně účinné nebo dosud nevedlo k úspěchu
- parenterální forma je nutná vzhledem k neutropenii či jiné formě imunosuprese nebo vzhledem k diagnóze (např. infekční endokarditida)
- perorální podání není možné vzhledem k achlorhydrii či jiné gastrointestinální dysfunkci nebo pacient perorální formu netoleruje
- je potřebná kontrola compliance pacienta jako ekvivalent DOT (daily observed therapy)

Diagnózy vhodné k OPAT

Postup je vhodný pro řadu infekčních diagnóz, jako jsou například: lymeská borelióza, infekce kůže a měkkých částí včetně syndromu diabetické nohy, infekce kloubů a kostí, infekční endokarditida, infekce močových cest, ORL infekce, abscesy v orgánech a tkáních či mykotické infekce.

Podmínky na straně pacienta

Ambulantní parenterální podávání antibiotik je možné u pacienta splňujícího tyto podmínky:

- stabilní klinický stav, který nevyžaduje hospitalizaci

- přítomnost infekce, u které je potřebné parenterální podávání antibiotika
- pro danou infekci je k dispozici parenterální forma antibiotika vhodná k ambulantnímu podávání
- pacient s ambulantní léčbou souhlasí a je schopen ji podstoupit (dojíždět do infuzního centra, má vhodné podmínky doma apod.)

Antibiotika vhodná pro OPAT

V případě podávání antibiotika v infuzním místě zdravotnického zařízení jsou použitelné přípravky s dlouhým eliminačním poločasem, které umožňují aplikaci jednou denně (Tab. 1). U pacientů s renální insuficiencí je možné využít díky prodloužené době eliminace i jiná antibiotika, než jsou uvedena v tabulce 1.

Pokud jsou antibiotika podávána parenterálně v domácím prostředí pacienta, je podmínkou dostatečná stabilita (Tab. 2), která umožní několikadenní skladování naředěného přípravku (většinou v lednici) a následně jednorázovou nebo kontinuální (12–24)hodinovou aplikaci pacientovi při pokojové teplotě. Pro kontinuální podání se volí zejména antibiotika s účinkem závislým na čase. Preferují se léčivé přípravky s dobrou snášenlivostí, resp. bezpečnostním profilem.

Formy aplikací při OPAT

Parenterální aplikace antibiotik je možná nitrosvalově (i. m.), krátkým nitrožilním bolusem (i. v., v minutách), ve formě krátké infuze (i. v., obvykle 20–60 minut) nebo kontinuální infuzí s využitím v lékárně předplněného elastomerního infuzoru.

OPAT je vhodný jak pro několikadenní antibiotickou léčbu (obvykle 5–10 dnů), tak k prodlouženým kúram v trvání 2–4–6 týdnů (hluboké abscesy, infekční endokarditida, infekce kostí a kloubů apod.).

OPAT tým

Pro poskytování OPAT je třeba vytvořit potřebné personální a materiální podmínky. Zdravotnické zařízení ustanoví OPAT tým, který zahrnuje lékaře se specializací či zájmem o léčbu infekcí (nejčastěji se jedná o infektologa, ale může jít o lékaře akutního příjmu / emergency, internistu, chirurga, ortopeda, pediatra apod.). V týmu jsou dále zdravotní sestry (pracující v infuzním